

Josef ŠKOPEK

NEJEN MÁCHA

„Je kultura záležitostí jednotlivce, či celého národa?“ položí si mnohý z nás otázku.

Odpověď možná nalezneme mimo jiné i v základním zákonu naší republiky – v ústavě, v její úvodní části: *„My občané České republiky v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, odhodláni společně střežit a rozvíjet zděděné přírodní a kulturní, hmotné a duchovní bohatství...“*

Jsme tedy kulturní národ, či nejsme? Kdo položí ruku do ohně za to, co jsme? Názory každého z nás se mohou a zákonitě musí různit. Jak na nás nahlízejí jiní? Technokrat by – pro objektivní hodnocení – asi navrhl požádat nějakou renomovanou firmu, která by u nás provedla kulturní audit. Aby bylo konečně jasno – nejen kvůli nám, ale také kvůli cizině. Potřebnost takového úsudku by možná stála za zvážení, ale podobný nápad by se asi mohl zrodit jen v hlavě člověka, no řekneme – „nekulturního“. Mohl jsem říci blázna, ale...

Ještě, že ten svět není černobílý. Ale co je přesně kultura, ví snad zase jen ten člověk „nekulturní“. Já osobně si představuji kulturu jako „moudro“. Pokud to slovo dále použiji, mám tím na mysli encyklopedickou definici kultury jako souhrnu materiálních a duchovních hodnot vytvořených lidmi v procesu historického vývoje. Moudro v člověku buď je, nebo není a rozhodně nemusí souviset se vzděláním.

Ale teď už konečně ke sledovanému tématu – ke Karlu Hynkovi Máchovi. Na rok 2010 připadá dvousté výročí jeho narození, což jistě stojí za připomenutí. Nemělo by se ale stát, že kvůli němu zapomeneme na tisíce jiných moudrých, kteří nás obohatili nebo obohacují svými myšlenkami a činy.

Nejen k nedávné minulosti patří snahy, aby akty „vzpomenutí si na některé důležité události“ vyvolaly souzvučné odezvy v myslích co nejširší veřejnosti. Tento postup nelze úplně zavrhnout, pokud nehraničí s mentorováním typu: „Je třeba se neustále vracet k odkazu; vždyť kolik jsme měli takových básníků, kteří byli tak srostlí s domovinou“. V některých případech je z takových a podobných forem sdělení možno usoudit, že oslovený je pokládán za člověka negramotného nebo neschopného si utvořit vlastní úsudek. Vyčítat tento přístup ke „světu“ nelze samozřejmě obchodníkům.

Vraťme se zpátky k Máchovi a literatuře. Neštěstím pro národ je, pokud „jenom hloupí píší a chytrí čtou“. Máme štěstí, že u českých autorů to neplatí. Je mezi nimi spousta moudrých a Karel Hynek Mácha k nim patřil. Pro něj nebylo obtížné psát díla stejně dokonale v jazyce českém i německém. Možná, kdyby napsal Máj německy, mohl být ještě slavnější.

Jak si tedy Máchu a jeho dílo připomenout? Kýmkoliv – nejen Máchou samotným, ale i Nerudou, Sládkem, Nezvalem, Šestákem, Kummelem, Duškovou-Tichou, Lorencem a dalšími. Literatura neslouží prvotně k posouzení, zda už nenastal čas pro návštěvu čtenáře u očního lékaře nebo k procvičování si schopností rozpoznávat jednotlivé znaky abecedy a číst tištěný záznam. Autoři si většinou kladli a kladou vyšší cíle. A básníky jsem vybral záměrně, protože myšlenky předkládají v „koncentrovanější“ podobě a bývají nadčasovější. Podmínkou pro označení „dobrá“ báseň není, aby jí čtenář hned na poprvé porozuměl. Je to třeba jenom jemná naznačená výzva autora, abychom si ji přečetli znova, třeba později, možná pozorněji. Možná se zeptáte, proč jsem výše uvedl pouze české literáty? Prostě souvisí to s tím velkým „výročím“, které je ryze české.

A na závěr bych přidal jednu myšlenku, která není z mé hlavy, ale klidně bych se pod ní podepsal:

***„Kdo moudra vlasti své zapírá,
na cizím hrobě jednou umírá.“***